

Dňa 12. decembra 1989 obrátili sa pracovníci Štátneho notárstva v Martine na všetkých pracovníkov štátnych notárstiev v Slovenskej socialistickej republike s výzvou, aby podporili ich iniciatívu dosiahnuť samostatné a rovnoprávne postavenie štátnych notárstiev v systéme justičných orgánov. K tejto výzve sa do 5. januára 1990 pripojilo celkom 143 pracovníkov štátnych notárstiev. Niektorí z nich pripojili aj vlastné požiadavky, resp. výzvu podpísali s výhradou k určitému bodu. Z justičných orgánov výzvu v prvom rade podporil vtedajší minister spravodlivosti doc. JUDr. Ladislav Košťá, CSc., a Nezávislé združenie sudcov a pracovníkov Krajského súdu v Banskej Bystrici - osobitne odvolací senát súdu pre veci štátnych notárstiev. Vedúci štátni notári Západoslovenského kraja na svojej pracovnej porade konanej 13. decembra 1989 prijali podobné vyhlásenie, o čom pracovníkov Štátneho notárstva v Martine informovalo Štátne notárstvo v Galante listom zo dňa 18. decembra 1989. Všetky tieto požiadavky a ohlasy potom pracovníci Štátneho notárstva v Martine zosumarizovali a predložili ministromi spravodlivosti s prosbou, aby boli zohľadnené pri príprave novej ústavy a novelizácii Notárskeho poriadku.

Je zaujímavé, že hoci martinská výzva aj vyhlásenie trnavských notárov vznikli nezávisle od seba, obidve obsahujú v prvom rade požiadavku na zakotvenie inštitútu štátneho notárstva do ústavy. Išlo zrejme o reakciu na predchádzajúce obdobie, kedy komunisti pri každej príležitosti síce verbálne zdôrazňovali význam inštitúcie štátneho notárstva, ale na druhej strane sa obávali zakotviť takúto podľa nich "buržoáznu" inštitúciu do ústavy.

ŠTÁTNE NOTÁRSTVO V MARTINE

PSČ 03661

Telefón 32131

Čís.

V Martine dňa 12.12.1989

Všetkým pracovníkom štátnych notárstiev
v Slovenskej socialistickej republike

Vážené kolegyně a kolegovia,

vzhľadom na súčasnú spoločenskú a politickú situáciu,
ako aj očakávané prijatie novej Ústavy a ostatných právnych
predpisov navrhujeme:

- 1./ zakotviť do Ústavy inštitúciu štátneho notárstva,
- 2./ ústavne zabezpečiť nezávislosť štátnych notárstiev
a štátnych notárov pri výkone ich funkcie,
- 3./ zrušiť ustanovenie § 6 ods. 2 Notárskeho poriadku
o tom, že činnosť štátnych notárstiev v kraji riadi,
zjednocuje a kontroluje predseda krajského súdu
a ust. § 8 ods. 1 a 2 Notárskeho poriadku o tom, že
vedúcich štátnych notárov, štátnych notárov a no-
társkych čakateľov ustanovuje a odvoláva z funkcie
resp. prijíma a prepúšťa minister spravodlivosti
na návrh predsedu krajského súdu,
- 4./ vytvoriť v krajoch osobitný orgán /notársku komoru/
pre riadenie, zjednocovanie a kontrolu činnosti
štátnych notárstiev podliehajúcu len MS SSR a tým,
že vedúcich štátnych notárov, štátnych notárov a no-
társkych čakateľov bude nabadúce ustanovovať a odvo-
lávať z funkcie resp. prijímať a prepúšťať minister
spravodlivosti na návrh tohto orgánu /notárskej komory/.

Pokiaľ tieto naše požiadavky podporujete, môžete túto
listinu na druhej strane na znak súhlasu podpísať, pripojiť
označenie štátneho notárstva a vrátiť ju Štátnemu notárstvu
v Martine. K podpisu samozrejme možno pripojiť aj vlastné
požiadavky príp. listinu podpísať s výhradou k niektorému bodu.

Takto zhromaždené podpisy odovzdáme MS SSR v Bratislave
so žiadosťou o podporu našich požiadaviek.

V Martine dňa 12.12.1989

Pracovníci Štátneho notárstva
v Martine:

Debnár v.r., Kostovčák v.r., Bakošová v.r., Marian Mikl v.r.,
Vaníčková v.r., Ľuríková v.r., Repčňová v.r., Červeňáková v.r.,
Žiaková v.r.

Na vedomie:

- 1./ Ministerstvo spravodlivosti SSR v Bratislave,
- 2./ Predseda Najvyššieho súdu SSR v Bratislave,
- 3./ Predseda Krajského /Mestského/ súdu v Bratislave,
- 4./ Predseda Krajského súdu v Banskej Bystrici,
- 5./ Predseda Krajského súdu v Košiciach.

P R E H L Á S E N I E .

Prežívame obdobie, ktoré sa vyznačuje nebývalou spoločensko politickou aktivitou všetkých vrstiev nášho obyvateľstva. Demokratické zmeny prebiehajúce v našej spoločnosti odkrývajú obrovský potenciál tvorivých síl našich národov, doteraz driemajúci, resp. násilne potlačovaný doteraz vládnucim režimom. Ľud našej krajiny v týchto dňoch rozhodne prejavil svoju vôľu, žiť v ekonomickom vyspelom, dobre fungujúcom právnom štáte, v skutočne demokratickom Československu.

My, štátni notári vítame tento proces, pripájame sa k nemu, vlastným pričinením ho chceme plne podporiť a ďalej rozvíjať. Tak ako v iných oblastiach života našej spoločnosti, ani my sme nemohli naplno rozvinúť naše schopnosti a tvorivosť, ktoré boli brzdené a potláčané administratívno-byrokratickým systémom. Predpokladmi pre ich plný rozvoj je uskutočnenie nasledovných postulátov :

- 1/ Ústavne zakotviť postavenie štátnych notárstiev a osobitne štátnych notárov.
- 2/ Pre výkon funkcie notára klásť vysoké požiadavky a to nielen po stránke právnej, ale tiež po stránke etickej. Každý notár si musí byť vedomý toho, že jeho povolanie je veľká mravná úloha, ktorá vyžaduje jemný cit pre spravodlivosť a vysoké kvality ľudské, odborné a morálne.
- 3/ Stanoviť počet štátnych notárov, ^{tak} aby jeden štátny notár pripadol na 25.000, maximálne na 30.000 obyvateľov, v súvislosti s tým upraviť aj počet administratívneho aparátu.
- 4/ Notárstvo okrem rozhodovacej činnosti v podstate plní úlohy štátnej právnej služby, ktorú chceme naplno rozvinúť, a tým uviesť do života už stáročia známu zásadu právnej prevencie - " kde sú dvere notárstva dokorán otvorené, tam sú dvere súdu zatvorené."
- 5/ Tam kde to ešte nie je zabezpečené /napr. Trnava/ vytvoriť dôstojné priestorové podmienky pre výkon notárstva, zabezpečiť technické a materiálové vybavenie tak, aby notárske listiny už na prvý pohľad vzbudzovali rešpekt a vážnosť stanovený im zákonom / t.j. kvalitné písacie stroje, papier, suché pečate a.i./
- 6/ Odstrániť už toľko kritizované a škodlivé rovnostárstvo v odmeňovaní. Okrem základného platu žiadame zaviesť pohyblivú zložku mzdy, ktorej výška bude závisieť od zainteresovanosti a kvality práce notárov a administratívneho aparátu. 30 % z úhrnu vyrúbených poplatkov za notárske úkony previesť do tejto pohyblivej zložky mzdy v pomere 70 % pre notárov, 30 % pre administratívny aparát.
- 7/ Na ministerstve spravodlivosti a na krajských súdoch vytvoriť poradné notárske orgány, do ktorých budú demokraticky volení notári poživajúci vážnosť a dôveru notárskej obce. Všetky dôležité rozhodnutia týkajúce sa notárstva budú musieť byť týmito orgánmi prekonzultované. Legislatívne úpravy a zmeny dotýkajúce sa obsahu i foriem činnosti notárstva im dávať na vyjadrenia a k námetom.

Vyhlásenie trnavských notárov

Počas roku 1990 sa však pohľad štátnych notárov na ich ďalšiu existenciu začal rapídne meniť. Spôsobil to predovšetkým obrovský nárast agendy a s ním spojené enormné zaťaženie všetkých pracovníkov štátnych notárstiev, ako aj nemožnosť justičnej správy túto situáciu personálne a materiálne riešiť. Štátni notári sa preto podujali vziať rozhodovanie o svojich veciach do vlastných rúk a vymaniť sa z roky trvajúceho, nie príliš dôstojného postavenia v hierarchii justičných orgánov. Medzi

štátnymi notármi začala prevládať myšlienka, že východiskom z tohto stavu je prijatie nového zákona o notároch, ktorým sa doterajšie štátne notárstvá zrušia, a následným novým zákonom o notároch sa im vráti ich pôvodná identita.

Spojencom, na ktorého sa mohla iniciatívna skupina štátnych notárov spoľahnúť, bolo len Ministerstvo spravodlivosti SR. Hlavným zástancam myšlienky privatizácie notárstva tam bol predovšetkým minister spravodlivosti doc. JUDr. Ladislav Košť'a, CSc., riaditeľ odboru justičnej správy ministerstva spravodlivosti JUDr. Zoltán Farkaš a pracovníci oddelenia súdneho a notárskeho dohľadu JUDr. Miroslav Kováč a JUDr. Emil Francisci. Bola to veľmi vítaná pomoc, lebo treba otvorene povedať, že ani všetci štátni notári neboli v tom čase bezvýhradnými prívržencami privatizácie. O tom svedčí napr. fakt, že približne z 210 štátnych notárov pôvodne činných v Slovenskej republike k 1. januáru 1993 v konečnej fáze privatizovalo len 180. Podľa ankety, ktorú uskutočnila NKS medzi notármi roku 1991 z obvodu Krajského súdu v Bratislave nechcel privatizovať 1 notár, z obvodu Krajského súdu v Banskej Bystrici 11 notárov a z obvodu Krajského súdu v Košiciach 3 notári. Podľa ich vyjadrenia sa chceli zamestnať najmä ako sudcovia. Boli aj takí, ktorí sa vôbec nevyjadrili, prípadne sa nevedeli rozhodnúť. Krajské sudy privatizácii taktiež nepriali. V návrhu na novú koncepciu štátnych notárstiev a štátnych notárov, ktorú vypracoval na jar roku 1990 Štefan Huljak, námestník predsedu Krajského súdu v Banskej Bystrici, sa napríklad uvádza, že "jednoznačne ako neprijateľnú treba odmietnuť cestu privatizácie... (...) Z komplexného hodnotenia predmetu činnosti terajších štátnych notárstiev a po zvážení ďalších jeho úprav vychádza, že najvhodnejším riešením by bolo ustanovenie nového druhu súdu, a to notárskeho súdu ako samostatného a nezávislého súdneho orgánu republiky".

Na druhej strane však bolo jasné, že ak nebudú splnené nové úlohy, ktoré pre štátne notárstvá vyplynuli zo zmien uskutočnených v právnom poriadku začiatkom 90. rokov, odštátnenie nenastane. Bolo potrebné vytvoriť národnú stavovskú organizáciu notárov, ktorá by s väčšou váhou mohla presadzovať záujmy notárov.

Podobne uvažovali aj kolegovia v Českej republike. Po zasadnutí, ktoré sa konalo v dňoch 10. až 14. septembra 1990 v Javorníku u Benešova, bolo možné konštatovať, že v obidvoch republikách už definitívne prevládol názor, že notárske povolanie je potrebné koncipovať ako slobodné právnické povolanie. Prevládla teda myšlienka (re)privatizácie nad inými koncepciami, napr. nad koncepciou premeny štátneho notárstva na orgán čiastočne štátny s účasťou štátnych notárov na nerozhodovacej činnosti vo vlastnej réžii, tzv. alternatíva B, u nás potom napr. nad koncepciou tzv. notárskych súdov (pozri Huljak, Š.: Niektoré aspekty budovania nového modelu notárstva. Justičná revue 1990, č. 3, s. 26).

Rozdielne boli však názory na to, ako túto myšlienku realizovať. Kým v Českej republike uvažovali v prvom rade na zásadách nového zákona a len čiastočne mali spracované jeho paragrafované znenie, v Slovenskej republike sa ihneď pristúpilo k vypracovaniu paragrafovaného znenia. To potom pripomienkovali zvolení zástupcovia štátnych notárstiev a ďalší zainteresovaní. Na vypracovaní prvej paragrafovanej verzie zákona a koordinácii prác s tým spojených sa podieľal predovšetkým JUDr. Emil Francisci z oddelenia súdneho a notárskeho dohľadu Ministerstva spravodlivosti SR.

Neskôr sa však začali ozývať hlasy, a to z radov štátnych notárov, ako aj z legislatívneho odboru ministerstva spravodlivosti, že by bolo vhodnejšie najprv vypracovať zásady zákona a až potom jeho paragrafované znenie. Jednak by to zodpovedalo vtedajšej - aj keď nepísanej - legislatívnej praxi a jednak so zásadami sa dalo pohodlnejšie a operatívnejšie pracovať než s textom zákona. Napokon nezanedbateľná bola aj námietka, že k zákonu sa budú vyjadrovať aj tí, ktorí nie sú v oblasti notárstva odborníkmi, a skôr sa zorientujú v zásadách ako v texte zákona.

V nadväznosti na to sa potom aj na Slovensku konalo v dňoch 21. a 22. novembra 1990 rokovanie iniciatívnej skupiny štátnych notárov v rámci celorepublikovej porady vedúcich štátnych notárov v Trenčianskych Tepliciach kde sa prerokovali pripravované stanovy komory notárov na Slovensku a bolo rozhodnuté o ustanovení stavovskej organizácie notárov.

Takáto organizácia vznikla 11. januára 1991 pod názvom Notárska komora Slovenska (ďalej NKS). V ten deň sa v budove Ministerstva spravodlivosti v Bratislave za účasti 186 štátnych notárov (fyzicky prítomných 155, zastúpených 31), 3 notárskych čakatel'ov a hostí: ministra spravodlivosti Ladislava Košťu a prezidenta Ústrednej notárskej komory - združenia notárov Českej republiky JUDr. Miloslava Jindřicha uskutočnila zakladajúca konferencia NKS. Konferencia schválila stanovy NKS, prijala deklaráciu ustanovujúcej konferencie Notárskej komory Slovenska a zvolila jedenásťčlenné prezídium v tomto zložení: JUDr. Jana Mikušová, JUDr. Miroslav Pavlovič (z obvodu mestského súdu Bratislava), JUDr. Jozef Opatovský, +JUDr. Ladislav Kovács a JUDr. Karol Kovács (z obvodu Krajského súdu Bratislava), JUDr. Marian Mikl, Vojtech Švantner a JUDr. Štefan Kutenič (z obvodu Krajského súdu Banská Bystrica) a JUDr. Jozef Farkašovský, JUDr. Andrej Kašper a JUDr. Vladimír Čuchta (z obvodu Krajského súdu Košice). Prezídium si spomedzi svojich členov zvolilo prezidenta JUDr. Jozefa Opatovského a viceprezidenta JUDr. Mariana Mikla. Predsedníčkou revíznej komisie sa stala JUDr. Magdaléna Valušová.

Na prvom zasadnutí prezídia NKS dňa 24. januára 1991 bolo podľa čl. 3 ods. 4 stanov NKS udelené čestné členstvo ministrovi spravodlivosti doc. JUDr. Ladislavovi Košťovi, CSc., a pracovníkom ministerstva spravodlivosti JUDr. Miroslavovi Kováčovi a JUDr. Emilovi Franciscimu, ktorí sa svojou činnosťou zaslúžili o vznik NKS a podporovali úsilie o slobodné notárstvo.

DEKLARÁCIA USTANOVUJÚCEJ KONFERENCIE
NOTÁRSKEJ KOMORY SLOVENSKA

Dňa 11. januára 1991 sa v budove Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky v Bratislave uskutočnilo ustanovujúce rokovanie konferencie Notárskej komory Slovenska, ktoré položilo základy budovania nezávislej stavovskej organizácie notárov Slovenskej republiky.

Účastníci konferencie si uvedomujú, že po roku 1948 boli násilne potlačované pôvodné funkcie notárov. Zásahom štátu boli pretvárané na štátne orgány s prvkami súdnej a administratívnej činnosti, ktoré boli v rozpore s ich pôvodným poslaním, obsahom ktorého bolo poskytovať fyzickým a právnickým osobám právne služby. Z orgánov, ktoré boli pôvodne zamerané na vykonávanie listinnej činnosti (spisovanie notárskych zápisníc a iných listín o právnych úkonoch, spisovanie osvedčení, osvedčovanie právne významných skutočností) sa stali orgány s rozhodovacou právomocou, ktorej praktické vykonávanie sa dostávalo do rozporu s identitou notárstiev v ich pôvodnej forme, typickej pre demokratické právne poriadky. Notárstva sa stali súčasťou politicko-právneho systému preferujúceho záujem štátu na úkor práv a oprávnených záujmov iných subjektov, predovšetkým občanov.

Účastníci konferencie svojou účasťou na tomto podujatí i na činnosti Notárskej komory Slovenska deklarujú svoju pripravenosť podieľať sa na odštátnení štátnych notárstiev, obnovení pôvodných tradícií notárstiev a ich poslania v systéme poskytovania právnych služieb.

Účastníci konferencie vyhlasujú, že svoju činnosť zamerajú na to, aby predovšetkým legislatívne a organizačne

- a/ obnovili pôvodné postavenie, funkcie a činnosť notára ako nositeľa verejného úradu pre činnosť listinnú, overovaciu, osvedčovaciu a právnoporadenskú na báze slobodného povolania,
- b/ konštitovali samosprávnu autonómnu notársku organizáciu,
- c/ nadviazali kontakty a spoluprácu s obdobnými národnými a nadnárodnými notárskymi organizáciami.

V Bratislave, dňa 11. januára 1991

Z formálnej stránky bola Notárska komora Slovenska občianskym združením podľa zák. č. 83/1990 Zb. zák., pričom jej stanovky zaregistrovalo Ministerstvo vnútra SR dňa 8. februára 1991 pod č. VVS/1-900/90-3461. Spočiatku mala komora sídlo na Ministerstve spravodlivosti SR v Bratislave, ale už v druhej polovici roku 1991 bol v Martine na Ul. Osloboditeľov č. 50 zriadený stály sekretariát prezídia. Sem bola presunutá celá administratívna agenda a v Martine sa potom konali aj zasadnutia prezídia. Po pripomienkovaní členmi prezídia prijatý aj návrh na znak Notárskej komory Slovenska, ktorý prostredníctvom Slovenského fondu výtvarných umení realizoval martinský výtvarník Ivan Riabič. Ten sa neskôr podieľal aj na spracovaní návrhu označenia notárskeho úradu, návrhu úradnej pečiatky, loga komory a na viacerých edičných aktivitách, napr. na návrhu Zbierky obežníkov NKSR a publikácie Notárstvo na Slovensku, ktorá bola zaradená medzi najkrajšie knihy Slovenska vydané roku 1995.

*Alternatíva znaku NKS z roku 1991
© Ivan Riabič*

*Predchádzajúce Logo NKSR
© Ivan Riabič*

Prvoradou úlohou NKS bolo dosiahnuť zrušenie štátnych notárstiev, prijatie nového zákona o notároch a konštituovanie slobodného notárskeho stavu. Najmä k tomu smerovali aktivity prezídia v nasledujúcich dvoch rokoch.

V dňoch 14. a 15. februára 1991 konalo sa v Martine zasadnutie prezídia NKS za účasti českých kolegov JUDr. M. Jindřicha, prezidenta ÚNK ČR, a V. Poláčka, viceprezidenta ÚNK ČR, ktorého cieľom bola koordinácia postupu pri príprave nového zákona o notároch. Prevládol názor, že pôjde o republikové zákony, pričom rozdiel bude najmä v štruktúre a orgánoch notárskej samosprávy, ktorá vyplývala z vtedajšieho územnosprávneho členenia Českej a Slovenskej republiky. Kým v Českej republike mali byť notárske komory zriadené v obvode každého krajského súdu a v obvode Mestského súdu v Prahe, na Slovensku mala byť zriadená len jedna celoštátna notárska komora so sídlom v Bratislave.

Pretože efektívne začatie prác na odštátnení notárstiev sa na kompetentných miestach neustále odkladalo, prezídium na nasledujúcom zasadnutí dňa 14. marca 1991 v Martine prijalo memorandum, v ktorom vyzvalo príslušné orgány na riešenie tohto problému. Na memorandum reagoval len vtedajší predseda vlády ČSFR Marián Čalfa s tým, že sa predpokladá najneskôr do jedného roka vytvoriť zákonnú úpravu postavenia a činnosti notárov. To však bolo v príkrom rozpore s tým, čo priniesla následná diskusia na Úrade predsedníctva vlády ČSFR, ktorá sa uskutočnila dňa 12. apríla 1991 v prítomnosti podpredsedu vlády Pavla Rycheckého. Ten zástupcom českých a slovenských notárov oznámil, že notárstva bude možné privatizovať až v súvislosti s kodifikáciou občianskoprávných kódexov, čo sa malo podľa jeho vyjadrenia uskutočniť najskôr roku 1995. Námietky notárskeho stavu, aby už pripravované čiastkové zmeny týchto kódexov, ktoré mali nadobudnúť účinnosť 1. januára 1992, obsahovali také ustanovenia, ktoré by perspektívne nebránili privatizácii notárstva, neboli zohľadnené s tým, že legislatívne práce boli už ukončené.

V tom čase štátni notári netrpezlivo očakávali výsledok hlasovania Federálneho zhromaždenia ČSFR o vládnych návrhoch zákonov, ktorými sa menil, dopĺňoval a upravoval Občiansky zákonník. Po skončení zasadnutia však boli nútení s poľutovaním konštatovať, že prijatá novela Občianskeho zákonníka ani v najmenšom neakceptovala rad zásadných pripomienok uplatnených oboma národnými notárskymi komorami jednak z hľadiska potreby rešpektovať Listinu základných práv a slobôd v činnosti štátnych notárstiev a jednak z hľadiska potrieb modernej organizácie notárstva. Práve naopak. Novela konzervovala notárstvo ako štátny orgán a nástroj minulej politickej moci vytvorenej po roku 1948 a zverila mu právomoci, ktoré patria výlučne len nezávislému súdu (konanie o dedičstve, registrácia zmlúv). Novela sa nedotkla existujúceho socialistického spôsobu vyporiadania dedičstva, dokonca aj naďalej počítala s možnosťou autoritatívneho vyporiadania dedičstva štátom proti vôli dedičov. Podobne novela Notárskeho poriadku len kozmeticky upravovala pôvodný a nezohľadňovala (na rozdiel od iných reformných štátov napr. Maďarska a Poľska), že navrátenie identity notárstvu je jednou z čiastkových podmienok premeny nášho právneho poriadku stanoveného Radou Európy.

Táto situácia bola podnetom k tomu, že v druhej polovici roku 1991 sa zintenzívnilo hľadanie nových možností na dosiahnutie sledovaného cieľa. Medzi

rozhodujúce podujatia na tejto ceste patrili predovšetkým porady konané v lete roku 1991 v Trenčianskych Tepliciach, na ktorých sa zúčastňovali zástupcovia oboch ministerstiev spravodlivosti, notárskych komôr, zástupcovia geodetických a kartografických úradov oboch republík, ako aj právnického ústavu ministerstva spravodlivosti. Tu sa definitívne rozhodlo, že právne predpisy potrebné na privatizáciu treba pripraviť do konca roku 1991. Súčasne sa dohodla základná koncepcia a organizácia ďalšieho postupu.

O čo na týchto poradách išlo? Základným problémom pri odštátnení notárstiev bolo určiť, komu a v akom rozsahu pripadnú doterajšie právomoci štátnych notárstiev. A práve účastníci týchto porád navrhli, na základe akých zákonov - či federálnych alebo republikových - tieto úlohy prevezmú iné štátne orgány. Ustálilo sa, že na federálnej úrovni má byť spracovaný zákon o zrušení štátneho notárstva a na národnej úrovni zákon o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) a, samozrejme, ďalšie zákony s nimi súvisiace či na ne nadväzujúce. Podľa harmonogramu prác, ktorý sa tu určil, NKS predložila v lehote do 15. augusta 1991 Ministerstvu spravodlivosti SR návrh zásad zákona o notároch spôsobilý na pripomienkové konanie a začala spracovávať jeho paragrafované znenie. Aby sa práce urýchlili, navrhla NKS vtedajšiemu novovymenovanému ministrovi spravodlivosti doc. JUDr. Mariánovi Posluhovi, CSc., aby tento návrh zásad zákona o notároch predložil na pripomienkové konanie obvyklým legislatívnym postupom a aby s prácami spojenými s prípravou tohto zákona bol poverený aj pracovník z praxe formou stáže na ministerstve spravodlivosti. Po dohode s ministrom spravodlivosti NKS navrhla, aby prácami spojenými s prípravou zákona o notároch bol poverený JUDr. Marian Míkl, ktorý potom tieto práce vykonával v sekretariáte prezídia NKS v Martine.

Pri príprave tohto zákona, ktorá sa začala už počas roku 1991, si zástupcovia NKS uvedomovali, že pre krátkosť času nie je v ich silách pripraviť zákon prevratného typu a kvalít. Koncipovali ho tak, aby sa skĺbili pozitívne prvky systému, ktorý tu bol do roku 1949, s pozitívnymi prvkami existujúceho systému. Veľkou pomocou boli rady, ktoré v tom čase dostali od rakúskych a maďarských kolegov.

Iná významná medzirezortná porada sa konala v dňoch 30. septembra až 2. októbra 1991 v Prahe za účasti prezidenta NKS JUDr. Jozefa Opatovského. Na tejto porade sa okrem zástupcov notárskych komôr z oboch republík zúčastnili zástupcovia oboch republikových ministerstiev spravodlivosti, ministerstiev financií, úradov geodézie a kartografie a legislatívneho odboru vlády ČSFR. Hlavnou náplňou tejto porady bola príprava právnych noriem na federálnej úrovni súvisiaca so zrušením štátnych notárstiev. Tu sa uvažovalo aj o tzv. katastrofickom scenári, ak by sa do novely Občianskeho zákonníka nepodarilo zapracovať ustanovenia umožňujúce prechod štátnych notárov na slobodné povolanie. Preto bol pripravený zákon o zrušení štátneho notárstva s predpokladaným dňom účinnosti 1. júla 1992. Tento scenár sa však nemusel uplatniť.

Na zasadnutí prezídia NKS v dňoch 17. a 18. októbra 1991 bola odsúhlasená prvá pracovná verzia paragrafovaného znenia zákona o notároch (Notársky poriadok) v zmysle schválených zásad a jednotliví členovia prezídia mali do 31. januára spracovať 1992 organizačný, kancelársky, disciplinárny a volebný poriadok.

Dňa 6. januára 1992 sa konala u Pavla Rycheckého, podpredsedu vlády ČSFR, pracovná porada o právnej úprave nehnuteľností. Z nej vyplynula úloha predložiť do 15. februára 1992 federálnej vláde návrhy zákonov o zrušení štátneho notárstva, novelu OSP ohľadne súdneho komisariátu a zákon o právnych vzťahoch k nehnuteľnostiam. Bol určený krátky termín, pretože návrhy museli byť predložené do Federálneho zhromaždenia najneskôr do 3. marca 1992, aby sa nimi plénum mohlo zaoberať na svojom poslednom zasadnutí 24. apríla 1992 a v nasledujúcich dňoch.

Na II. konferencii NKS, ktorá sa konala dňa 16. januára 1992 v budove Ministerstva spravodlivosti SR v Bratislave za účasti 175 štátnych notárov (prítomných aj zastúpených), notárskych čakateľov, čestných členov a početných hostí, sa prítomní z vystúpenia námestníka ministra spravodlivosti JUDr. Haralda Stiffela dozvedeli, že v súčinnosti s NKS bol vypracovaný republikový návrh zákona o notároch, ktorý vo februári bude predložený vláde SR. Konferencia všetkými prítomnými hlasmi uložila prezídiu NKS pokračovať v legislatívnych a ostatných prácach súvisiacich s privatizáciou notárstiev.

V dňoch 3. a 4. februára 1992 uskutočnilo sa v Prahe za účasti zástupcov národných notárskych organizácií rokovanie zástupcov Únie latinského notárstva (U.I.N.L.) s čelnými predstaviteľmi Ministerstva spravodlivosti ČR, Najvyššieho súdu ČSFR, Predsedníctva ČNR, ústavnoprávneho výboru vtedajšieho Federálneho zhromaždenia, ako aj s podpredsedom vlády Pavlom Rycheckým. Delegácia U.I.N.L. na čele s vtedajším prezidentom Gillesom Demersom z Kanady tu objasňovala systém fungovania slobodného notárstva vo svete a zisťovala možnosti a predpoklady zavedenia takého systému u nás. Súčasne na rokovaníach podporila úsilie oboch národných notárskych organizácií o konštituovanie slobodného notárskeho stavu v ČSFR.

Začiatkom roku 1992 sa ministrom spravodlivosti SR stal Ing. JUDr. Ivan Šimko. Dňa 13. marca 1992 prijal zástupcov NKS, ktorí mu tlmočili žiadosti notárov o materiálne a priestorové zabezpečenie po privatizácii, najmä o možnosť prenájmu v súčasnosti užívaných nebytových priestorov aspoň na dobu 2 rokov s tým, aby o tom minister rozhodol interným predpisom. Minister síce prisľúbil túto vec riešiť, uviedol však, že záväzné stanovisko bude môcť dať až po schválení príslušných zákonov o notárstve.

Dňa 2. apríla 1992 Ústavnoprávny výbor FZ prerokoval návrhy vládnych zákonov o zápise vlastníckych a iných vecných práv k nehnuteľnostiam, zákona, ktorým sa mení a dopĺňa Občiansky zákonník a rušia sa štátne notárstva, ako aj zákona, ktorým sa dopĺňa občiansky súdny poriadok a odporučil ich prerokovanie a schválenie na aprílovom plenárnom zasadnutí Federálneho zhromaždenia s navrhovanou dobou účinnosti 1. septembra 1992.

Dlho očakávaný zákon, ktorým sa mení a dopĺňa Občiansky zákonník a zrušuje zákon o štátnom notárstve, začalo prerokovávať Federálne zhromaždenie ČSFR v piatok 24. apríla 1992. Spolu s ním sa prerokovávala aj predloha zákona o vytvorení novej koncepcie evidencie nehnuteľností. Federálne zhromaždenie však ani o jednej predlohe nehlasovalo, pretože poslankyňa Edita Bellušová informovala, že poslanci z Hnutia za demokratické Slovensko, Slovenskej národnej strany a Strany demokratickej

ľavice sa nezúčastnia na hlasovaní, a to nielen teraz, ale i v ďalších dňoch tejto spoločnej schôdze. Dôvodom ich nehlasovania bol fakt, že pri hlasovaní nemal byť uplatnený zákaz majorizácie, t. j. keď hlasuje Snemovňa národov oddelene v českej a slovenskej časti. Obštrukčný postoj poslancov vtedajšej slovenskej opozície spôsobil, že slovenská časť Snemovne národov nebola uznášaniaschopná.

Spoločná schôdza snemovní potom pokračovala v pondelok 27. apríla 1992. Snád' aj okamžitou intervenciou viceprezidenta Notárskej komory Slovenska u vtedajšieho poslanca Milana Čiča a vysvetlením veci sa podarilo tento obštrukčný postoj časti poslancov slovenskej opozície zmeniť. Zákon o zrušení štátneho notárstva potom uzrel svetlo sveta 28. apríla 1992 na jednom z posledných zasadaní vtedajšieho Federálneho zhromaždenia. Jeho účinnosť bola stanovená na 1. január 1993.

Obdobie týchto piatich aprílových dní roku 1992 bolo pre realizáciu myšlienky slobodného notárstva v bývalej ČSFR najkritickejšie a aj najdôležitejšie. Politický vývoj, ktorý nasledoval, neprial samospráve, kládol dôraz na centralizáciu štátnej moci, pričom je veľmi pravdepodobné, že v takej klíme by sa prijatie zákona o zrušení štátnych notárstiev značne oddialilo, prípadne by sa vývoj uberal úplne iným smerom.

Zákon č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) prijala potom Slovenská národná rada dňa 6. mája 1992 už bez väčšej diskusie a záujmu médií s tým, že nadobudne účinnosť dňom 1. januára 1993.

Tým bol základný legislatívny proces privatizácie notárstiev ukončený. Nasledovalo spracovanie podzákonných noriem súvisiacich s prechodom notárov na slobodné povolanie, a to notárskej tarify, kancelárskeho poriadku pre notárov, pripomienkovanie organizačného, volebného a disciplinárneho poriadku, ako aj vyriešenie technických aspektov odovzdania agendy súdom a katastrálnym úradom, spracovanie zoznamu privatizujúcich notárov atď. Na týchto prácach sa podieľali členovia prezídia NKS formou stáže na Ministerstve spravodlivosti SR.

Podľa ôsmej časti Notárskeho poriadku sa notárom stal ten, kto bol vo funkcii štátneho notára ku dňu zrušenia štátnych notárstiev a požiadal ministra spravodlivosti v lehote do 30 dní od jeho účinnosti, t. j. od 1. januára 1993, o vymenovanie za notára. Takéto žiadosti hromadne pre všetkých záujemcov vypracovala Notárska komora Slovenska. Ministerstvu spravodlivosti mohli byť de jure predložené až dňom 1. januára 1993, de facto (z dôvodu novoročných sviatkov) len 4. januára 1993. V ten deň ráno viceprezident Notárskej komory Slovenska žiadosti odovzdal už novej ministerke spravodlivosti Kataríne Tóthovej. Súčasne jej predložil (po predchádzajúcej dohode s ministerstvom spravodlivosti) aj menovacie dekréty na vymenovanie notárov do sídiel súdov prvého stupňa. Tieto menovacie dekréty však neakceptovala, pretože sa v nich uvádzalo, že notára menuje na jeho návrh. Podľa nej správne malo byť uvedené, že notára menuje na jeho žiadosť. (K tomu treba poznamenať, že ustanovenie § 98 Notárskeho poriadku používa - síce v odlišných súvislostiach, ale predsa - obidva termíny.) Z toho dôvodu bolo všetkých 182 už pripravených menovacích dekrétov skartovaných. V nasledujúcich dňoch ministerstvo spravodlivosti vypracovalo nové dekréty, ktoré sa od pôvodných líšili len v uvedenom slove. Táto legislatívno-technická záležitosť bola však len maličkosťou oproti tomu, čo nasledovalo.

Zo strany ministerstva spravodlivosti sa totiž začal spochybňovať fakt, že podľa platného zákona musí minister notára na jeho žiadosť (návrh) vymenovať. Naznačovalo sa, že bude vymenovaný čo najmenší počet notárov za bližšie nešpecifikovaných podmienok a postupne "vo vlnách". Následne ministerstvo žiadalo od predsedov príslušných okresných súdov odporúčenia na menovanie notárov, čo nemalo v zákone žiadnu oporu. Pretože takéto správy nedošli späť okamžite, bolo nevyhnutné menovanie uskutočniť na dve etapy, a to 6. a 11. januára 1993. Tak sa stalo, že Slovensko prvýkrát za posledných vyše 100 rokov nemalo 6 dní žiadnych notárov. Napokon tesne pred menovaním museli ešte bývalí štátni notári pod hrozbou nevymenovania uzatvárať s príslušným krajským (obvodným) súdom právne irelevantné dohody o skončení pracovného pomeru dohodou (zrejme z obavy, aby im nemuselo byť vyplatené odstupné).

Aké množstvo úsilia spojené s krajným vyčerpaním a osobnými tragédiami si vymenovanie všetkých 182 notárov v prvých januárových dňoch roku 1993 vyžiadalo, vedia len tí, ktorí sa na tomto procese osobne zúčastnili. Ďalšie udalosti sú už modernou históriou, resp. súčasnosťou notárstva na Slovensku. Z nich ako najdôležitejšiu treba vyzdvihnúť prijatie Notárskej komory Slovenskej republiky do U.I.N.L., ktoré sa uskutočnilo vo Viedni dňa 12. decembra 1994. Tým bol po 43 rokoch existencie štátneho notárstva opäť na Slovensku inštalovaný inštitút notárstva ako slobodného povolania.

Logo U.I.N.L.